Sisäministeriö LAUSUNTO SM2021-00079

PO Huhtamäki Jouko 02.03.2021
JjulkinenJULKINEN

Viite
E 3/2021 vp

Asia
Sisäministeriön lausunto puolustusvaliokunnalle: E 3/2021 vp Valtioneuvoston selvitys, Korkean edustajan ja komission yhteinen tiedonanto: ’EU:n kyberstrategia digitaaliselle vuosikymmenelle´

Sisäministeriö lausuu seuraavaa:

Komissio ja EU:n ulkoasioiden ja turvallisuuspolitiikan korkea edustaja julkaisivat 16.12.2020 tiedonannon EU:n kyberstrategia digitaaliselle vuosikymmenelle (JOIN(2020 18 final).

Tiedonanto on osa niin sanottua komission ja korkean edustajan kyberturvallisuuspakettia, joka sisältää muun muassa ehdotuksen verkko- ja tietoturvadirektiivin päivittämiseksi (COM(2020) 823 final). Komissio on antanut myös lainsäädäntöehdotuksen kriittisten toimijoiden suojelemiseksi (COM(2020) 829 final). Kyberstrategian liitteessä komissio esittää näkemyksensä 5G-verkkojen turvallisuuteen liittyvistä seuraavista askeleista.

Tiedonannon käsittely käynnistyi tammikuussa neuvoston horisontaalisessa kybertyöryhmässä ja puheenjohtajamaan tavoitteena on valmistella asiasta päätelmät, jotka on tarkoitus hyväksyä yleisten asioiden neuvostossa 23.3.2021.

Sisäministeriö yhtyy valtioneuvoston kantaan ja esittää seuraavia huomioita kyberrikollisuuden torjunnan näkökulmasta

Kyberrikollisuuden torjunta on avaintekijä kyberturvallisuuden varmistamisessa, koska hyvä häiriönsietokyky ei yksin riitä pelotteeksi, vaan rikoksentekijät on myös tunnistettava ja pantava syytteeseen. Yhteistyön ja tiedonvaihdon tiivistäminen kyberturvallisuuden toimijoiden ja lainvalvonnan toimijoiden kesken on olennaista. EU:n ja kansallisten viranomaisten tulee kehittää ja vahvistaa lainvalvonnan kapasiteettia perusoikeuksia täysimääräisesti kunnioittaen. Toimintasuunnitelma lainvalvontaviranomaistoiminnan digitaalisen kapasiteetin tehostamiseksi edistäisi tätä tavoitetta.

Strategiassa perustettavaksi esitettävän uuden kyberyksikön tavoitteita kyberturvallisuustason kasvattamisesta ja EU-tason kyberuhkiin vastaamisesta pidetään tärkeinä. On hyvä, ettei perustettavan yksikön esitetä muuttavan jo olemassa olevien EU-tason tai kansallisten toimijoiden toimivaltuuksia, sillä EU:n sisäinen yhteistyö on toiminut tähän mennessä kiitettävästi. Komission näkee yksikön perustamisen korvaavan kahta puutetta; yhteisten puitteiden luomista kyberturvallisuusyhteistyölle sekä operatiivisen yhteistyön ja keskinäisen avunannon tarjoaminen mahdollisuuksien tehokkaampi hyödyntäminen. Näiden tehostaminen tehostaisi myös kyberrikollisuuden torjuntaa

Lainvalvontaviranomaisilla on oltava täydet valmiudet digitaaliseen tutkintaan, jonka vuoksi komissio aikomusta esittää toimintasuunnitelma, jolla parannetaan lainvalvontaviranomaisten digitaalisia valmiuksia, jotta niillä olisi käytössään tarvittava osaaminen ja välineet, on pidettävä perusteltuna. Sen lisäksi erityisesti Europol kehittää edelleen rooliaan asiantuntijakeskuksena, joka tukee kansallisia lainvalvontaviranomaisia

kyberympäristöä hyväksi käyttävän tai siitä riippuvaisen rikollisuuden torjunnassa ja osallistuu yhteisten rikosteknisten standardien määrittelyyn (Europolin innovointilaboratorion ja -keskuksen kautta).

On tärkeää mahdollistaa lainvalvonta- ja oikeusviranomaisten oikeasuhtainen tiedonsaanti kyberrikollisuuden eri muotojen ennalta estämiseksi ja niistä rikosoikeudelliseen vastuuseen saattamiseksi sekä kyberrikosten uhrien oikeuksien turvaamiseksi rikosprosessissa.

Rikostutkintaa varten tarpeellisen sähköisen todistusaineiston rajat ylittävän saatavuuden parantaminen tehostaa myös kyberrikollisuuden torjuntaa. Komission arvion mukaan sitä tarvitaan 85 prosentissa tutkinnoista, ja 65 prosenttia kaikista pyynnöistä osoitetaan toiselle lainkäyttöalueelle sijoittautuneelle palveluntarjoajalle. Tässä suhteessa kyberrikollisuuden torjuntaa tehostaisi myös sähköistä todistusaineistoa koskevan paketin ja käytännön toimenpiteiden hyväksyminen ja täytäntöönpano, ns. E- evidence- paketti (U 33/2018 vp).

Viestinnän salaus ja sinä tehtävät ratkaisut vaikuttavat myös kyberrikollisuuden torjuntaan. Aiheesta on annettu valtioneuvoston kirjelmä EU:n tasapainoisesta lähestymisestä salaukseen sekä toimivaltaisten viranomaisten mahdollisuuksiin saada pääsy salattuun tietoon yksittäistapauksissa toimivaltuuksien puitteissa (E 153/2020 vp).

Valtion sisäisen turvallisuuden palvelujen osalta on syytä korostaa viranomaisprosesseja, joissa turvallisuudesta ja tietojen käytöstä tulee huolehtia yhä laajemmin eri valmius ja kybertilanteissa/poikkeamissa. Jäsenmaiden kansalliset toimintaympäristöt ovat poikkeavat kuten myös viranomaisten tekniset tarpeet, jotka asettavat uusia vaatimuksia tekniset toimintakyvyn ylläpitämisessä ja yhteen toimivuuden turvaamisessa. Turvallisuusviranomaisten osalta on tärkeää seurata ja osallistua EUn laaja-alaisten tietojärjestelmien operatiivisesta hallinnoinnista vastaava EU virasto (eu-LISA) ja EUn kyberturvallisuusviraston (ENISA) toimintaan, jolla turvataan kansallinen tietoisuus ja kehittämistarpeet.

Strategiassa esitetty aloite kybertiedusteluyhteistyöstä vastaavan työryhmän muodostamiseksi INTCEN:in alaisuuteen saattaisi tukea oikea-aikaisen tilannetietoisuuden muodostamissa.

LIITTEET

Asiasanat

Hoitaa

Tiedoksi